



## LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

### SPRENDIMAS

#### DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS IR SOCIALINĖS PADĖTIES PAGRINDAIS VŠĮ SOPA TEIKIANT PASLAUGAS TYRIMO

2023 m. balandžio 6 d. Nr. (22)SN-210)SP-23

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) buvo gautas pareiškėjo (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Pareiškėjas) skundas dėl galimos diskriminacijos socialinės padėties ir negalios pagrindais. Pareiškėjas nurodė, jog prieš kažkurį laiką buvo viešąsias įdarbinimo paslaugas teikiančios VŠĮ „Sopa“ (toliau – Įstaiga) klientas, bet, pasak Pareiškėjo, Įstaiga vienašališkai nutraukė paslaugų teikimą. Negaudamas paslaugų, Pareiškėjas raštu prašė atnaujinti paslaugų teikimą, tačiau atsakymo arba komentaro negavo daugiau nei pusė metų. Pareiškėjas 2022-10-18 pakartotinai kreipėsi į Įstaigą dėl paslaugų teikimo atnaujinimo, atsakymo negavo.

Pasak Pareiškėjo, „VŠĮ SOPA teikia viešąsias su įsidarbinimu susijusias paslaugas, man jas atsisako teikti dėl mano socialinės padėties (mano turimo dvigubo išsilavinimo ir naujų žurnalistikos studijų Vilniaus universitete, bei tuo, kad šiuo metu esu valstybės tarnautojas, bet tik šiuo metu)“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta). Be to, Pareiškėjas nurodė, jog turi profesinį grafikos dizaino išsilavinimą.

Pareiškėjas skundė taip pat parašė, kad jam, turinčiam sunkią kompleksinę negalią, Įstaiga atsisako teikti įdarbinimo paslaugas. Asmuo teigė, kad jam reikalingos CV koregavimo paslaugos, taip pat norėtų dirbti pagal išsilavinimą – teisinį darbą, šiuo metu teisinis darbas sudaro tik ketvirtadalį viso jo darbo. Be to, užimdamas valstybės tarnautojo pareigas, Pareiškėjas negali dirbti kito jam siūlomo darbo – lektoriaus pareigų.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė (toliau vadinama ir – Lygių galimybių kontrolierė) 2023 m. sausio 31 d. raštu Nr. 22(SN)-210)S-51 kreipėsi į Įstaigą, prašydama pateikti informaciją bei atsakyti į klausimus:

- „1. Ar galite patvirtinti šiame rašte nurodytas aplinkybes?
2. Dėl kokių priežasčių Pareiškėjui atsisakyta teikti paslaugas?
3. Ar Pareiškėjui jo prašomas paslaugas atsisakyta teikti dėl jo negalios?
4. Ar Pareiškėjui atsisakyta teikti paslaugas dėl turimo išsilavinimo (teisinio aukštojo, profesinio išsilavinimo, žurnalistikos studijų)?
5. Kokiems asmenims yra teikiamos Įstaigos paslaugos pagal Įstaigos steigimo dokumentus?“

Taip pat prašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su tyrimui reikšmingomis aplinkybėmis.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Įstaiga 2023 m. sausio 23 d. raštu pranešė, jog Pareiškėjas dėl paslaugų į Įstaigą kreipėsi 2020 vasarį. Buvo atliktas pirminis jo poreikių vertinimas, pristatytos paslaugos ir taisyklės, teiktos konsultacijos gyvenimo aprašymo (CV) pritaikymo klausimais. Vėliau paslaugų teikimas tam tikrą laiką buvo nutrūkęs tiek dėl prasidėjusios Covid 19 pandemijos (reikėjo persiorientuoti į paslaugų teikimą nuotoliu), tiek dėl paties Pareiškėjo ligos, dėl kurios jis ilgą laiką turėjo praleisti ligoninėje.

Įstaigos atstovai savo rašte Tarnybai pateikė informaciją: „2020 m. gruodžio mėn. paslaugas atnaujinome ir, kaip ir visiems mūsų paslaugų dalyviams, tuomet teikėme jas nuotoliniu būdu. *(duomenys neskelbtini)* dalyvavimas paslaugose buvo labai fragmentiškas. 2 pirmus 2021 m. metų mėnesius jis buvo kviešamas mažiausiai 16 kartų į grupines ir 4 individualias konsultacijas, prie kurių prisijungė tik 2 kartus. Dėl tokio klientų elgesio mes kaip organizacija patyrėme finansinius nuostolius, kadangi darbo laiko apmokėjimas darbuotojams yra tiesiogiai susijęs konsultacijų valandų skaičiumi.“

Įstaiga teigė, jog vienas iš jos paslaugų teikimo principų yra konsultuojamų asmenų aktyvus dalyvavimas ir įsitraukimas į veiklas. Jei paslaugų gavėjas neatvyksta, nedalyvauja, Įstaiga negali jam suteikti kokybiškų paslaugų.

Įstaigos rašte aiškinama, jog Pareiškėjas „dėl menko ir gana fragmentinio įsitraukimo į paslaugas, negalėjo tinkamai įvertinti paslaugos kokybės. Tačiau jis apsunkino mūsų organizacijos darbą ir tai turėjo neigiamų pasekmių darbuotojams, kitiems paslaugų gavėjams ir partneriams“.

Įstaigos teigimu, „su (*duomenys neskelbtini*) dirbantiems darbuotojams sumažėjo motyvacija dirbti. (*duomenys neskelbtini*) neperspėjęs nepasirodydavo susitikimuose su įdarbinimo tarpininku sutartu laiku, todėl darbuotojas patirdavo motyvacijos nuosmukį, nes jo pasiruošimas, laiko planavimas ir noras padėti nebuvo realizuojamas. Be to, papildomą įtampą sukeldavo tai, kad įdarbinimo tarpininkas negalėdavo pagrįsti savo konsultacijos laiko, nuo ko priklausydavo jo faktinis darbo užmokesčio apmokėjimas“. „Neigiami (*duomenys neskelbtini*) atsiliepimai apie organizaciją susitikimuose su klientais, sumažino kitų paslaugų gavėjų motyvaciją.“

Įstaiga rašė: „(*duomenys neskelbtini*) nepalankiai atsiliepė apie mūsų organizaciją bendruose susitikimuose su kitais klientais, kur jis apie VŠĮ „SOPA“ paslaugas atsiliepdavo nevienaprasmiškai ir nepagarbiai. Organizacijos vadovė jam asmeniškai išsakė atsiprašymą už galimai padarytas klaidas ir (*duomenys neskelbtini*) buvo paragintas ateityje išsakyti kritines pastabas tiesiogiai. Jis niekada to nepadarė, tačiau viešojoje erdvėje bei asmeninėmis žinutėmis (*duomenys neskelbtini*) ir toliau kaltino mūsų organizaciją klaidinančia reklama, patalpų nepritaikymu, galimu neskaidrumu, asmens duomenų pažeidimu, nors ir nepateikdamas argumentų. Jo komentarai organizacijos atžvilgiu pridedami.“

Įstaigos rašte teigiama: „po vieno iš mūsų organizuotų susitikimų su mūsų partneriais – Lietuvos oro uostų atstovais, (*duomenys neskelbtini*) kreipėsi į įmonę dėl darbo. Tai jis padarė savarankiškai, visiškai nederindamas savo kreipimosi su SOPOS įdarbinimo tarpininku, kuris galėjo pakonsultuoti dėl atitikimo darbo skelbimui, CV pritaikymo, taip pat tarpininkauti kalbantis su įmone dėl galimybių dirbti. Taip pat nežinojome, jog gavęs neigiamą atsakymą (*duomenys neskelbtini*) apkaltino įmonę diskriminacija. (*duomenys neskelbtini*) susirašinėjimas su įmone prisegamas.“

Įstaigos teigimu, „panašūs incidentai apsunkina bendradarbiavimą su įmonėmis ir gali užkirsti kelius gauti darbą ne tik pačiam darbo ieškančiam žmogui, bet ir kitiems potencialiems kandidatams su negalia, kurių per metus turime daugiau nei 100. Dėl šių priežasčių nematėme galimybių padėti

(*duomenys neskelbtini*) ieškoti darbo ir paslaugų teikimą nutraukėme. Pranešimas apie paslaugų nutraukimą prisegamas“.

Įstaiga pateikė ir tokią informaciją: „norime pabrėžti, jog paslaugas teikti atsisakėme ne dėl (*duomenys neskelbtini*) turimos negalios ar išsilavinimo, bet išimtinai dėl nebendradarbiavimo ir įtarumu grįsto santykio su mumis, kaip paslaugų teikėjais.“

Įstaiga pranešė, jog Pareiškėjas „nesutiko nutraukti paslaugų ir parašė skundą Vilniaus apskrities policijos komisariatui skųsdamasis VŠĮ „SOPA“ klaidinančia reklama ir darbo broku. Prisegamas gautas pranešimas iš komisariato“.

Įstaigos teigimu, pagal jos įstatus organizacijos misija yra teikti pagalbos įsidarbinant paslaugas pažeidžiamoms grupėms, tarp jų ir negalią turintiems žmonėms. Pirmenybę dalyvauti programose Įstaiga teikia darbo neturintiems asmenims. Įstaiga informavo, kad beveik 17 metų teikia paslaugas skirtingų poreikių turintiems žmonėms. Dėl nepritaikytų patalpų su žmonėmis, turinčiais judėjimo negalią, dirba nuotoliu arba organizuoja patalpas susitikimams pas partnerius. 2022 m. padėjo įsidarbinti trim asmenims, judantiems vežimėliais, su viena iš įsidarbinimo istorijų galima susipažinti čia: <https://youtu.be/RBkpFrm3X4>.

Įstaiga rašė: „pagal organizacijos paslaugų teikimo principus tarpininkavimo įdarbinant paslaugas teikiame žmonėms, kurie siekia bendradarbiavimo. Atviras santykis yra būtina sąlyga ieškant darbo, nes be darbo ieškančio asmens bendradarbiavimo ir pasitikėjimo neįmanoma išsiaiškinti informacijos apie jo poreikius, norus, lūkesčius, darbo patirtį, aptarti darbo paieškos strategijas, tarpininkauti ieškant darbo, padėti spręsti iššūkius, kylančius darbo vietoje. Organizacija viena pirmųjų Lietuvoje yra įsidedusi NOKAS – NVO kokybės standartą, patvirtiną VU mokslininkų.“

Įstaiga taip pat rašė: „esam nedidelė organizacija, turime ribotus finansinius ir žmogiškuosius išteklius, todėl galime suteikti paslaugas ribotam kiekiui žmonių. Todėl pirmenybę teikiame bendradarbiaujantiems, siekiantiems keistis, darbo neturintiems žmonėms, kurie vertina mūsų paslaugas. Dėl šių aplinkybių negalime atnaujinti paslaugų teikimo (*duomenys neskelbtini*).“

Komentuodamas Įstaigos atsakymą, Pareiškėjas 2023 m. kovo 14 d. el. laiške rašė: „Visų pirma į Sopą kreipiausi tik dėl dalies paslaugų, kurias teikė ir teikia Sopa, t. y. mano CV ir motyvacinio laiško adaptavimui. Tik dėl šių paslaugų teikimo buvo sutarta ir tik į susitikimus dėl šios apimties paslaugų teikimo buvau kviečiamas į virtualius susitikimus su Sopa darbuotojais. Į tuos susitikimus buvau

kviečiamas tik elektroniniu paštu, tad Sopa puikiai disponuoja informacija kiek buvau kviečiamas ir praktiškai visada dalyvavau.“

Pareiškėjas nurodė: „šio ginčo nagrinėjimo eigai svarbi viena aplinkybė, kad už man teikiamas paslaugas atlygį Sopai mokėjo ir galimai mokėto net tada kai Sopa nustojo man teikusi paslaugas mokėjo, o ir dabar tikėtina mokėtų ESFA.“ Pareiškėjo teigimu, „ginčo atveju internete radau (ne Sopa man nurodė, nors ji puikiai žinojo, kad ieškau tokio darbo, kurį siūlė Sopus partneris Oro uostas) skelbimą ir jei neklystu tai jau buvo paskutinė skelbimo galiojimo data. Tada ir aplikavau tiesiogiai, nes komunikuoti su Sopa nebuvo kada. Manau, kad Oro uostai manęs nepriėmė, nes turiu negalią, o į Jūsų tarnybą dėl oro uosto galimai diskriminacinio elgesio nesikreipiau nes buvau sunkios sveikatos būklės“.

Pareiškėjas rašė: „Faktas, kad Sopa įsikūrusi antrame aukšte, be keltuvo ar lifto, ir tai žemina mano ir kitų žmonių su judėjimo negalia orumą. Atsižvelgiant į tai, kad ne gailisi, o džiūgauja Sopa, kad jie yra įsikūrę antrame aukšte prašau kontrolierės tarnybą praplėsti tyrimą tiek dėl diskriminacijos esant judėjimo negaliai, tiek dėl socialinės padėties turint judėjimo negalią. Beje, analogiškai Sopa vykdomai veiklai veiklą vykdo tik Užimtumo tarnyba, kurią taip pat kritikuoju, bet kartu naudojuosi jos teikiamomis kitomis nei teikia Sopa paslaugomis. Tad nematau problemų paslaugos teikėją kritikuoti, kad pastarasis tobulėtų. Visuotinai žinomas teiginys, kad KLIENTAS visada teisus“.

Pareiškėjas tyrimo metu 2023 m. kovo 28 d. pateikė papildomą informaciją, nuroydamas, jog šiuo metu niekur nedirba ir turi ieškančio darbo asmens statusą. Asmuo pranešė, jog jam būtinos įstaigos teikiamos paslaugos siekiant surašyti CV, motyvacinį laišką ir pasikonsultuoti kt. klausimais.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkte įtvirtinta nuostata, kad, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir

taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Tyrimo metu buvo siekiama nustatyti, ar Įstaiga, atsisakydama teikti Pareiškėjui pagalbos įsidarbinant paslaugas, nediskriminavo jo dėl negalios, socialinės padėties.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis).

Konvencijos 9 straipsnyje „Prieinamumas“ įtvirtinta pareiga valstybėms, šios Konvencijos šalims, siekti, kad neįgalieji galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imtis atitinkamų priemonių, užtikrinant neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse. Šios priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos: pastatams, keliams, transporto priemonėms ir kitokiems vidaus ir lauko objektams, įskaitant mokyklas, būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas; informacijos, ryšių ir kitokiems tarnyboms, įskaitant elektronines ir avarines tarnybas. Pagal 9 straipsnio 2 dalies nuostatas, valstybės, šios Konvencijos šalys, įpareigojamos imtis atitinkamų priemonių, siekiant rengti ir skleisti visuomenei prieinamų objektų ar jai teikiamų paslaugų prieinamumo būtiniausius standartus ir gaires bei kontroliuoti, kaip jie įgyvendinami; suteikti galimybę pasinaudoti įvairių pagalbininkų ir tarpininkų paslaugomis, įskaitant gidus, skaitovus ir profesionalius gestų kalbos vertėjus, kad būtų sudarytos sąlygos patekti į pastatus ir kitus visuomenei prieinamus objektus; skatinti kitokias atitinkamas pagalbos ir paramos neįgaliesiems formas, kad jiems būtų užtikrinta galimybė gauti informaciją.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis asmenų lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar

pareigūnams visi asmenys lygūs; žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).

Jungtinių Tautų bei Europos Sąjungos, taip pat nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija reiškia teisių sumažinimą, suvaržymą ar atėmimą tam tikrai kategorijai žmonių dėl kokių nors asmens požymių. Diskriminacija suvokiama kaip asmenų lygybės principo pažeidimas, kai asmeniui ar asmenų grupei yra sukuriamos mažiau palankios sąlygos, taikomi skirtumai, išimtys, apribojimai ar teikiamas pranašumas, lyginant su kitais asmenimis, esančiais toje pačioje ar tokioje pačioje situacijoje.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį, tiesioginė diskriminacija – elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatas, netiesioginė diskriminacija yra veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent šį veikimą

ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą diskriminacijos sąvoką, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą siekiama nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio, t. y., aptariamam atveju – dėl negalios, socialinės padėties, priversti atsidurti mažiau palankioje padėtyje nei kitas, šio požymio neturintis, asmuo.

Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarka, nagrinėjant lygių galimybių principo pažeidimo atvejus, t. y., teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, nurodymo diskriminuoti, persekiojimo, priešiško elgesio ar neigiamų padarinių dėl skundo dėl diskriminacijos pateikimo, dalyvavimo byloje dėl diskriminacijos ar pranešimo apie diskriminaciją buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, nurodymo diskriminuoti, persekiojimo, priešiško elgesio ar neigiamų padarinių dėl skundo dėl diskriminacijos pateikimo, dalyvavimo byloje dėl diskriminacijos ar pranešimo apie diskriminaciją faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 8 dalyje socialinė padėtis apibrėžiama kaip asmens padėtis, kurią lemia jo šeiminė padėtis, įgytas išsilavinimas, kvalifikacija ar mokymasis ir studijos mokslo ir studijų institucijose, turima nuosavybė, gaunamos pajamos, teisės aktuose nustatytos valstybės paramos poreikis ir (arba) kiti su asmens turtine padėtimi susiję veiksniai.

Tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas Įstaigos paslaugomis naudojosi nuo 2020 metų.

Išanalizavus Pareiškėjo, Įstaigos pateiktus paaiškinimus nustatyta, kad paslaugų Pareiškėjui teikimas nutrauktas 2021 metais. Pasak Pareiškėjo, jis Į Įstaigą dėl paslaugų atnaujinimo vėliau dar kreipėsi 2022 m. spalio 18 d.



Įstaigos įstatuose apibrėžti jos veiklos tikslai: įgyvendinti priemones, užtikrinančias galimybes socialiai pažeidžiamiems asmenims integruotis į darbo rinką ir visuomenės gyvenimą (2.1.1 p.); teikti tarpininkavimo į(si)darbinant paslaugas, apimančias individualų asmens situacijos vertinimą, profesinį orientavimą / karjeros konsultavimą, gebėjimų ugdymą, pagalbą ieškant darbo, lydimąją pagalbą įsidarbinus (2.1.2 p.):

„2.1.2.1. neįgaliesiems; 2.1.2.2. ilgalaikiams bedarbiams; 2.1.2.3. jaunimui; 2.1.2.4. vyresnio amžiaus žmonėms; 2.1.2.5. kitiems žmonėms, turintiems sunkumų įsilieti į darbo rinką ir išsilaikyti joje.“

Pagal įstatų 2.2 punktą, siekdama šių tikslų Įstaiga teikia darbdaviams darbuotojų pasiūlos, atrankos paslaugas, konsultavimo, mokymo paslaugas (2.2.1 p.); vykdo metodinę veiklą, kuria platina metodinius leidinius ir produktus (2.2.2 p.); rengia mokymų programas ir įgyvendinta mokymus ieškantiems darbo, įdarbinimo specialistams, įmonių darbuotojams (2.2.3 p.); teikia konsultacijas projektų rengimo, projektų valdymo, partnerių paieškos klausimais (2.2.4 p.); vykdo neįgaliųjų profesinę reabilitaciją (2.2.5 p.); teikia socialines paslaugas (2.2.6 p.) ir kt.

Pareiškėjo teigimu, Įstaiga, atsisakydama teikti jam paslaugas, diskriminavo jį dėl negalios bei socialinės padėties. Pareiškėjas informavo, jog turi sunkią, kompleksinę negalią.

Pareiškėjo manymu, Įstaiga atsisakė teikti jam paslaugas dėl socialinės padėties – jo turimo dvigubo išsilavinimo, studijų universitete, valstybės tarnyboje pirmiau užimtų pareigų.

Kaip nustatyta iš Pareiškėjo raštu teiktų paaiškinimų, taip pat Įstaigos rašto, pridedamų dokumentų turinio, Įstaiga paslaugų teikimą Pareiškėjui nutraukė 2021 m. kovo 24 d., informuodama Įstaigos vadovės elektroniniu laišku.

Kaip rašyta pirmiau, atliekant tyrimą dėl galimos diskriminacijos ir nustatant diskriminacijos faktą, būtina konstatuoti, jog nepalankus elgesys atsirado būtent dėl asmens savybių, t. y. Lygių galimybių įstatyme įtvirtintų diskriminacinių pagrindų.

Šiuo konkrečiu atveju Pareiškėjas nurodė du galimos diskriminacijos pagrindus – negalią bei socialinę padėtį (išsilavinimą, studijas, kvalifikaciją).

Įstaiga paaiškino, jog atsisakymą teikti paslaugas lėmė kitos priežastys, nesusijusios su Pareiškėjo turima negalia arba socialine padėtimi.

Akcentuotina, jog, pagal pirmiau minėtą Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnio nuostatą, nagrinėjant atvejus dėl diskriminacijos, galimam pažeidėjui tenka pareiga įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas. Pareiškėjui, besikreipiančiam į atsakingas institucijas dėl patirtos diskriminacijos, reikia nurodyti *prima facie* aplinkybes, t. y., aplinkybes, sudarančias galimo lygių galimybių pažeidimo faktą. Asmuo, besikreipiantis dėl padaryto pažeidimo, privalo nurodyti šias *prima facie* aplinkybes: kad besikreipiantis asmuo priklauso tam tikrai įstatymų ginamai grupei, t. y., nurodyti, kad priklauso lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos grupei; nurodyti, kokiuose santykiuose besikreipiantis asmuo buvo su skundžiamuoju asmeniu, kai patyrė galimai diskriminacinį poveikį – darbo, viešųjų paslaugų ir pan.; nurodyti, kad buvo nepalankaus skundžiamo asmens poveikio subjektas ir kaip tas nepalankus poveikis besikreipiančiam asmeniui pasireiškia; pateikti faktines aplinkybes, kad skundžiamas asmuo panašioje situacijoje su kitais asmenimis, nepriklausančiais ginamųjų grupei, elgėsi palankiau nei su besikreipiančiu asmeniui<sup>1</sup>.

Pareiškėjas, pateikdamas skundą Tarnybai, informavo, jog turi negalią, dvigubą išsilavinimą, studijuoja, dirbo valstybės tarnautoju. Taip pat jis teigė, jog dėl šių savo požymių patyrė diskriminaciją – nepalankų Įstaigos elgesį, kai buvo nutrauktas paslaugų jam teikimas.

Įstaiga, teikdama paaiškinimus Tarnybai, informavo, jog atsisakymą teikti paslaugas lėmė kitos priežastys – ne Pareiškėjo negalia ar socialinė padėtis. Įstaiga pateikė paaiškinimus bei įrodymus, patvirtinančius tarp Pareiškėjo bei Įstaigos susidariusią konfliktinę situaciją (Pareiškėjo kreipimasis į Valstybinę vartotojų teisių apsaugos tarnybą dėl Įstaigos teikiamų paslaugų kokybės, taip pat kreipimasis į policiją dėl galimo tarpininkavimo įdarbinant paslaugų teikimo reikalavimų pažeidimo, Įstaigos veikos kritika socialiniuose tinkluose). Įstaiga paaiškino: „norime pabrėžti, jog paslaugas teikti atsisakėme ne dėl (*duomenys neskelbtini*) turimos negalios ar išsilavinimo, bet išimtinai dėl nebendradarbiavimo ir įtarumu grįsto santykio su mumis, kaip paslaugų teikėjais.“

Tyrimo metu nustatyta, jog Pareiškėjas paslaugų teikimo, nutraukimo bei kreipimosi į Tarnybą metu buvo dirbantis asmuo, jis turi teisinį išsilavinimą, studijavo žurnalistiką (šį faktą Pareiškėjas nurodė ir skunde Tarnybai).

<sup>1</sup> Žr., pvz., Vilniaus apygardos administracinio teismo 2018 m. liepos 19 d. sprendimą Nr. I-2531-643/2018, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba v AB „Eglės“ sanatorija.

Kaip nurodyta Įstaigos steigimo dokumentuose, įdarbinimo pagalbos bei kitos su tuo susijusios paslaugos teikiamos neįgaliesiems, ilgalaikiams bedarbiams, jaunimui, vyresnio amžiaus žmonėms, kitiems žmonėms, turintiems sunkumų įsilieti į darbo rinką ir išsilaikyti joje. Nepaisant Pareiškėjo turimo išsilavinimo, kvalifikacijos, darbo, Įstaigos paslaugos Pareiškėjui buvo teikiamos, todėl šiuo atveju akivaizdu, kad Pareiškėjo išsilavinimas, studijos, kvalifikacija neturėjo įtakos, pradedant teikti ir teikiant Įstaigos paslaugas.

Kaip nustatyta išnagrinėjus Įstaigos įstatus, viena iš tikslinių grupių, kuriems yra teikiamos Įstaigos paslaugos, yra asmenys su negalia. Įstaiga savo rašte pateikė šią informaciją Tarnybai, ji pateikiama ir Įstaigos tinklalapyje [www.sopa.lt](http://www.sopa.lt): paslaugas teikia asmenims su negalia, yra sėkmingai padėjusi asmenims su negalia ieškant darbo bei įsidarbinant. Šiuo atveju Pareiškėjui, turinčiam kompleksinę negalią, buvo pradėtos teikti ir teikiamos Įstaigos paslaugos.

Taigi šios aplinkybės akivaizdžiai patvirtina, jog Pareiškėjo turima negalia bei socialinė padėtis nebuvo kliūtis pradėti teikti Pareiškėjui paslaugas.

Kaip rašyta pirmiau, Įstaiga informavo, jog paslaugų nutraukimas įvyko ne dėl Pareiškėjo negalios ar socialinės padėties (bei pateikė kitas aplinkybes ir jas patvirtinančius įrodymus), jog tarp Pareiškėjo ir Įstaigos kilo ginčas, konfliktinė situacija dėl paslaugų kokybės, bendradarbiavimo, tarpusavio įsipareigojimų vykdymo ir kitų aplinkybių, nesusijusių Pareiškėjo negalia ar socialine padėtimi.

Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 56 str. 1 dalyje įrodymais administracinėje byloje apibrėžiami faktiniai duomenys, kurie priimti bylų nagrinėjančio teismo ir kuriais remdamasis teismas įstatymų nustatyta tvarka konstatuoja, kad yra aplinkybių, pagrindžiančių proceso šalių reikalavimus bei atsikirtimus, ir kitokių aplinkybių, turinčių reikšmės bylai teisingai išspręsti, arba kad jų nėra, o to paties 56 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad faktiniai duomenys nustatomi tokiais priemonėmis: proceso šalių ir jų atstovų paaiškinimais, liudytojų parodymais, specialistų paaiškinimais ir ekspertų išvadomis, daiktiniais įrodymais, dokumentais ir kitais rašytiniais, elektroniniais, garso bei vaizdo įrodymais. Jokie įrodymai teismui neturi iš anksto nustatytos galios. Administracinių bylų teisenos įstatymo 56 str. 6 dalyje nustatyta, kad teismas įvertina įrodymus pagal vidinį savo įsitikinimą, pagrįstą visapusišku, išsamiu ir objektyviu bylos aplinkybių viseto išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymu, taip pat teisingumo ir protingumo kriterijais.

Remiantis tyrimo metu nustatytais faktais, surinktais įrodymais, nėra pagrindo konstatuoti, jog būtent Pareiškėjo negalia ar socialinė padėtis (išsilavinimas, studijos, kvalifikacija) lėmė Įstaigos atsisakymą teikti Pareiškėjui paslaugas.

Atkreiptinas dėmesys, jog Pareiškėjo statusas (dėl Pareiškėjo įtraukimo į darbo ieškančių asmenų sąrašą) pasikeitė skundo tyrimo metu, skunde aprašytų ir nagrinėjamų įvykių metu šių aplinkybių nebuvo, todėl jos niekaip negalėjo paveikti Įstaigos elgesio, jai nutraukiant paslaugų teikimą 2021 m. kovo mėn. arba 2022 m. spalio mėn., kai Pareiškėjas (kaip nurodė skunde Tarnybai) pakartotinai kreipėsi į Įstaigą dėl paslaugų teikimo.

Įstaigos atstovas telefonu Tarnybos atstovui 2023 m. kovo 29 d. paaiškino, kad pasikeitus aplinkybėms (įgijus darbo ieškančio asmens statusą), Pareiškėjas į Įstaigą dėl paslaugų teikimo nesikreipė.

Papildomai atkreiptinas dėmesys, jog Įstaiga turi teisę teikti pagalbos ieškant darbo ar įsidarbinat paslaugas steigimo dokumentuose nurodytais būdais atitinkamoms tikslinėms asmenų grupėms (asmenims su negalia; ilgalaikiams bedarbiams; jaunimui; vyresnio amžiaus žmonėms; kitiems žmonėms, turintiems sunkumų įsilieti į darbo rinką ir išsilaikyti joje), tačiau Įstaiga neturi pareigos visiems be išimties į ją besikreipiantiems iešantiems darbo asmenims teikti norimas paslaugas.

Pažymėtina, jog kitos aplinkybės, dėl kurių kilo ginčas tarp Įstaigos ir Pareiškėjo – Įstaigos paslaugų teikimo kokybė ir tinkamų resursų teikti paslaugas (ne)turėjimas, Pareiškėjo (ne)tinkamas įsipareigojimų Įstaigai vykdymas, Pareiškėjo teisė kritikuoti Įstaigos veiklą ir kt., – nepriskirtos lygių galimybių kontrolieriaus kompetencijai, todėl tyrimas dėl jų Tarnyboje negalėjo būti atliekamas.

Ginčai dėl (ne)tinkamos paslaugų kokybės gali būti nagrinėjami Valstybinėje vartotojų teisių apsaugos tarnyboje ar teisme, dėl kitų pirmiau išvardintų aplinkybių – teisme.

Remiantis nurodytomis aplinkybėmis, nėra pagrindo konstatuoti, jog Įstaiga, nutraukdama paslaugų teikimą Pareiškėjui, padarė pažeidimą, įtvirtintą Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkte.

Taip pat paminėtina, jog Pareiškėjas papildomu kreipimusi, atsižvelgdamas į Įstaigos atsakymą Tarnybai, prašė Tarnybos praplėsti tyrimą, nurodydamas, jog „faktas, kad Sopa įsikūrusi antrame aukšte, be keltuvo ar lifto, ir tai žemina mano ir kitų žmonių su judėjimo negalia orumą. Atsižvelgiant į

tai, kad ne gailisi, o džiūgauja Sopa, kad jie yra įsikūrę antrame aukšte prašau kontrolierės tarnybą praplėsti tyrimą tiek dėl diskriminacijos esant judėjimo negaliai <...>“.

Pažymėtina, jog Įstaiga paaiškiniame Tarnybai paaiškino, kad „dėl nepritaikytų patalpų su žmonėmis, turinčiais judėjimo negalią, dirba nuotoliu arba organizuoja patalpas susitikimams pas partnerius. 2022 m. padėjo įsidarbinti trim asmenims, judantiems vežimėliais, su viena iš įsidarbinimo istorijų galima susipažinti čia: <https://youtu.be/RBkpFrmm3X4>“.

Tyrimo metu negauta duomenų, įrodymų, Pareiškėjas tokių faktų taip pat nenurodė, kad dėl patalpų, kuriose įsikūrusi Įstaigos administracija ir darbuotojai, nepritaikymo Pareiškėjas negavo Įstaigos jam teiktų paslaugų. Kaip paaiškino Įstaiga savo rašte, esant poreikiui, paslaugos asmenims su judėjimo negalia teikiamos nuotoliu arba partnerių patalpose. Taigi šiuo atveju nėra pagrindo teigti, kad Įstaiga Pareiškėjui dėl jo judėjimo negalios nesudarė galimybės gauti paslaugų (Lygių galimybių įstatymo 8 str.).

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu ir 29 straipsnio 2 dalies 5 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Skundą dėl galimos diskriminacijos negalios bei socialinės padėties pagrindais pripažinti nepagrįstu, nepasitvirtinus jame nurodytiems pažeidimams.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Įstaigą.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

